

Савчук С. В.

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету

Савчук В. Р.

студентка гр. ФБСт-12
коледжу економіки права та інформаційних технологій
Тернопільського національного економічного університету

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах трансформації економічних процесів в Україні актуальним постає вирішення проблем збалансування бюджетів, подолання бюджетного дефіциту та пошуку джерел його фінансування, забезпечення належного управління державним боргом, що є визначальним для ефективної реалізації фінансової політики в державі. Нагромадження обсягів боргових зобов'язань упродовж останніх років призвело до необґрунтованого зростання державного боргу й витрат на його обслуговування. Це обумовило наявність значних ризиків в утвердженні фінансової стабільності держави та забезпеченні її подальшого сталого розвитку. У зв'язку з цим актуальною постає необхідність реалізації виваженої довгострокової державної боргової політики, що можливо лише за умови ефективної системи управління державним боргом.

Згідно з чинним законодавством управління державним (місцевим) боргом визначається як сукупність дій, пов'язаних із здійсненням запозичень, обслуговуванням і погашенням державного (місцевого) боргу, інших правочинів з державним (місцевим) боргом, що спрямовані на досягнення збалансованості бюджету та оптимізацію боргового навантаження [1].

Так, державний борг вважається істотним важелем впливу на економічні процеси у країні, а також об'єктом управління, що вимагає належного механізму здійснення і використання державних запозичень, й відповідно, погашення та обслуговування вже нагромадженого боргу. У фінансовій науці

управління державним боргом розглядається з двох основних позицій. У широкому розумінні, управління державним боргом є одним із напрямів фінансової політики держави в частині формування і реалізації боргової політики, що потребує узгодження і координації діяльності органів державної влади, а також всіх суб'єктів управління державним боргом. З іншої сторони, у вузькому розумінні, управління державним боргом являється сукупністю дій органів державної влади, в межах наданих повноважень, стосовно здійснення державних запозичень, забезпечення процесу обслуговування та погашення боргових зобов'язань [2].

Для економічного зростання в державі, вирішення соціальних та зростання платоспроможності населення основними цілями ефективного управління державним боргом повинні бути: оптимізація рівня та структури державного боргу на довготривалий період; мінімізація витрат на обслуговування державного боргу та уникнення проблем фінансування державних інвестиційних програм у майбутньому; мінімізація впливу фінансування державного боргу на функціонування державних фінансів; уникнення значної економічної залежності від іноземного інвестування.

Досягнення поставлених цілей передбачає дотримання таких базових принципів, як:

- чіткого розмежування відповідальності усіх суб'єктів процесу управління державним боргом;
- цільового використання позикових коштів;
- публічності і прозорості щодо формування та реалізації боргової політики у державі;
- ефективності і обґрунтованості управлінських рішень, що приймаються органами державної влади для забезпечення мінімальних витрат на погашення і обслуговування державного боргу тощо.

Як свідчить вітчизняна практика, впродовж останніх років прослідковується тенденція до зростання не лише абсолютних та відносних показників зовнішнього та внутрішнього державного боргу України, але й

показників, які відображають погіршення рівня боргової стійкості країни. Як наслідок, спостерігаються значні навантаження на державний бюджет щодо погашення та обслуговування державного боргу. Особливості вітчизняної політики управління державним боргом України визначаються відсутністю єдиної боргової стратегії, ефективних методів, важелів, інструментів, форм її реалізації.

Тому модернізація механізму управління державним боргом у контексті реалізації всіх його етапів повинна в сучасних умовах бути орієнтована на:

- розробку довго- та середньострокових стратегій управління державним боргом, що спрямовуватимуть управлінські дії на прийняття ефективних рішень для стабільного соціально-економічного розвитку держави;
- вдосконалення нормативно-правового забезпечення щодо врегулювання відносин у процесі управління державним боргом;
- детальна оцінка на стадії планування нових державних запозичень стосовно їх доцільності та ефективності у майбутньому;
- здійснення попередньої оцінки ймовірних ризиків та створення системи попередження їхнього негативного впливу в контексті управління державним боргом з метою своєчасної мінімізації;
- забезпечення своєчасного та у запланованих обсягах погашення та обслуговування державного боргу,
- оптимізація структури державного боргу відповідно до можливостей його погашення;
- забезпечення скоординованої діяльності усіх суб'єктів управління державним боргом з метою ефективної реалізації як фінансової політики загалом, так і боргової політики зокрема.

Таким чином, впровадження дієвих заходів в управлінні державним боргом сприятиме ефективній реалізації як боргової політики, так і фінансової політики загалом в Україні, що є об'єктивною необхідністю забезпечення сталого розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Дата оновлення: 11.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Фінанси : підруч. / За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
3. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України №142-р від 08.02.2017 р. Дата оновлення 08.02.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>